

Maastricht University

Leading
in Learning!

Huwen, erven en schenken in Nederlands – Duits gebied

mr. Kerstin M.L.L van de Ven

Programma

1. Huwelijksvermogensrecht in Nederland en in Duitsland
2. Erfrecht in Nederland en Duitsland
3. Internationaal privaatrecht
4. Fiscale gevolgen van erven en schenken in Nederland en Duitsland
5. Casusposities

Huwelijksvermogensrecht Nederland

Hoofregel: van rechtswege gemeenschap van goederen

Afwijking door huwelijkse voorwaarden voor het huwelijk:

Uitsluiting van gemeenschap van goederen, maar vaak met een vermogensrechtelijke afrekening bij echtscheiding en/of overlijden

Huwelijkse voorwaarden ook tijdens huwelijk: eerst verdeling maken en vervolgens nieuwe systeem volgen

Rechtskeuze maken

Huwelijksvermogensrecht Duitsland

Hoofdregel van rechtswege: *Zugewinnngemeinschaft*

Twee vermogens met afrekening vermogensaanwas bij einde huwelijk: verschil tussen begin- en eindvermogen

Is de vermogensaanwas van een van beide echtgenoten groter, dan heeft de ander recht op de helft daarvan

Ausgleich bij echtscheiding en bij overlijden

Afwijking bij huwelijke voorwaarden (Ehevertag)

- Gütergemeinschaft
- Gütertrennung

Erfrecht in Nederland

Langstlevende echtgenoot en kinderen erven samen en voor gelijke delen

Zonder testament:

langstlevende krijgt de *hele* nalatenschap van de eerstoverleden echtgenoot (welk huwelijksgoederenstelsel?)

Kinderen krijgen vordering opeisbaar bij overlijden of faillissement van de langstlevende echtgenoot

Bij testament zijn afwijkingen mogelijk; kinderen hebben recht op **legitieme** (helft van versterferfdeel)

Echtgenoot heeft bij onterving recht op vruchtgebruik van huis en inboedel

Erfrecht in Duitsland

Stelsel, waarbij omvang erfdeel langstlevende echtgenoot afhangt van huwelijksgoederenstelsel en van aanwezigheid ouders en broers/zussen

1. Echtgenoot en kinderen
Zugewinnngemeinschaft

Pflichtteil: echtgenoot $1/4$ + Zugewinnausgleich $1/4 = 1/2$

Gütertrennung: echtgenoot $1/3$

Gütergemeinschaft: $1/4$

Erfrecht in Duitsland - vervolg

2. Echtgenoot en andere verwanten (ouders en broers en zussen)

Zugewinngemeinschaft: 3/4

Gütertrennung: 1/4

Gütergemeinschaft: 1/4

3. Echtgenoot alleen: alles

Nederlands internationaal privaatrecht

Haags Huwelijksvermogensverdrag 1978

- Rechtskeuze: 1. recht nationaliteit een van beiden
 - 2. recht gewone verblijfplaats een van beiden
 - 3. recht nieuwe gewone verblijfplaats een van beiden na sluiten huwelijk
- Geen rechtskeuze: 1e gewone verblijfplaats na huwelijk
- Recht gemeenschappelijke nationaliteit

Geen rechtskeuze: stelsel wijzigt na verloop van 10 jaar; dan wijziging recht naar van gewone verblijfplaats echtgenoten (gevolgen huwelijksvermogensrecht compartimenteren)

Nederlands internationaal privaatrecht - vervolg

Haags Erfrechtverdrag 1989

- Rechtskeuze: recht van nationaliteit of
 - recht van gewone verblijfplaats op moment aanwijzen of overlijden

- Geen rechtskeuze:
 - Recht van gewone verblijfplaats van toepassing;
 - mits nationaliteit van dat land, of
 - 5 jaar daar zijn gewone verblijfplaats heeft
 - Recht van nationaliteit;
 - overige gevallen

Duits Internationaal Privaatrecht - Huwelijksvermogensrecht

Rechtskeuze voor:

1. recht van de nationaliteit van een van beiden
2. recht van de gewone verblijfplaats van een van beiden
3. recht van de ligging van onroerende zaken

Rechtskeuze eindigt als echtgenoten zelfde nationaliteit krijgen

Geen rechtskeuze:

1. recht van de nationaliteit van een van beiden
2. recht van de gewone verblijfplaats
3. meest nauwverbonden recht ten tijde van het sluiten van het huwelijk

Duits Internationaal Privaatrecht - Erfrecht

Het land van de nationaliteit is leidend. Volgens Duits IPR erfrecht is Duits recht altijd geldig over erfenissen van Duitsers, voor zover dit toegepast wordt.

In Duitsland gelegen onroerende zaken: rechtskeuze Duits recht

Europese Erfrechtverordening

16 augustus 2012 in werking getreden

Van toepassing op nalatenschappen die openvallen met ingang van 17 augustus 2015

Harmoniserende werking; in alle EU-landen geldig met uitzondering van Denemarken, Ierland en VK

Europese Erfrechtverordening - vervolg

Zonder rechtskeuze geldt het recht van de gewone verblijfplaats! Rechtskeuze is mogelijk maar alléén voor het recht van het land van **nationaliteit**. Dit kan op moment van aanwijzing of van overlijden, en wel

- *Impliciet* (duidelijk uit bewoordingen), of
- *Expliciet*

Bestaande rechtskeuzes worden geëerbiedigd.

Overgangsrecht

Rechtskeuze is rechtsgeldig indien:

- zij voldoet aan de regels van de Verordening
- zij voldoet aan de regels van internationaal privaatrecht van erflaters gewone verblijfplaats/nationaliteit op moment opstellen uiterste wilsbeschikking/rechtskeuze
- zij in overeenstemming is met het recht waarvoor de erflater onder de Verordening een rechtskeuze had kunnen uitbrengen

Nederlandse erf- en schenkbelasting

Heffing op grond van woonplaatsbeginsel erflater en schenker
(Nederland)

Heffing ingeval van emigratie Nederlander en overlijden binnen 10
jaar na vertrek of een schenking binnen die periode

Ook heffing van schenkbelasting binnen 1 jaar na vertrek uit
Nederland ongeacht de nationaliteit

Nederlandse erf- en schenkbelasting - vervolg

Vrijstellingen in 2015 bij overlijden

Kinderen	€ 20.047 / € 60.138*
Kleinkinderen	€ 20.047
Ouders	€ 47.477
Overigen	€ 2.111

Volledig vrijgesteld: algemeen nut beogende instellingen

* *Bepaalde zieke en gehandicapte kinderen*

Nederlandse erf- en schenkbelasting - vervolg

Tarieven in 2015

Overlijden:

- I. 10 - 20% partners en kinderen*
- I.a 18 - 36% kleinkinderen
- II. 30 - 40% overige verkrijgers

Tariefsovergang bij € 121.296 (20%, 36% of 40%)

** Geldt ook voor kinderen kwalificerende samenwonende partner*

Nederlandse erf- en schenkbelasting - vervolg

Schenkingstarieven gelijk aan tarieven bij overlijden

Vrijstellingen

Kinderen >18 en < 40 jr € 25.322/52.752/27.432

Overigen € 2.111

Volledig vrijgesteld: algemeen nut beogende instelling

Duitse Erb- und Schenkungssteuer

Heffing op grond van woonplaatsbeginsel erflater of erfgenaam (Duitsland) en schenker of begiftigde

Heffing ingeval woning permanent ter beschikking voor privé-gebruik (ook als niet permanent bewoond)

Heffing in geval van verblijf 6 maanden wegens zakelijke redenen of verblijf van 1 jaar wegens privé-redenen

Duitse Erb- und Schenkungssteuer - vervolg

Heffing over situsgoederen in Duitsland:

- onroerende zaken

- ondernemingsvermogen

- aandelen in rechtspersoon met feitelijke leiding/zetel

Heffing als Duitse erflater overlijdt binnen 5 jaar na vertrek uit Duitsland of een schenking doet

Duitse Erb- und Schenkungssteuer - vervolg

Vrijstellingen

Partners	€ 500.000
Kinderen	€ 400.000
(Groot)ouders	€ 100.000
(Groot)ouders igv schenking	€ 20.000 (tariefgroep II)
Kleinkinderen	€ 200.000
Ex-echtgenoot, schoonkinderen en -ouders, broers, zussen, neven, nichten (tariefgroep II en (overigen) tariefgroep III	€ 20.000

Erb- und Schenkungssteuer - vervolg

Tarieven

< € 75.000	7%	15%	30%
€ 75.000 - € 300.000	11%	20%	30%
€ 300.000 - € 600.000	15%	25%	30%
€ 600.000 - € 6.000.000	19%	30%	30%
€ 6.000.000 - € 13.000.000	23%	35%	50%
€ 13.000.000 - € 26.000.000	27%	40%	50%
> €26.000.000	30%	45%	50%

Eenzijdige regeling Nederland ter voorkoming van dubbele belasting

- *Erflater/schenker* woont in Nederland (onbeperkte belastingplicht):

verrekening van in Duitsland verschuldigde belasting over de daar gelegen onroerende zaken of ondernemingsvermogen met de Nederlandse heffing.

Laagste van de in Duitsland en Nederland daaraan toe te rekenen geheven belasting wordt verrekend

In Duitsland over andere bezittingen verschuldigde belasting wordt van de waarde daarvan in Nederland afgetrokken

- vervolg

- *Fictief* inwonerschap van Nederland:
Nederland geeft tegemoetkoming voor het door Duitsland geheven successierecht
er is in Duitsland feitelijk een vergelijkbare belasting geheven volgens het woonplaatsbeginsel of over daar gelegen onroerende zaken of over ondernemingsvermogen

laagste van de in Duitsland over alle andere goederen geheven belasting en het naar rato daaraan toe te rekenen deel van de Nederlandse belasting

Voor andere bezittingen wordt de Duitse belasting van de waarde afgetrokken

Eenzijdige regeling Duitsland ter voorkoming van dubbele belasting

- *Erflater/schenker* woont in Duitsland (onbeperkte belastingplicht):
verrekening van in Nederland verschuldigde belasting over de daar gelegen **situsgoederen** met de Duitse heffing.
- *Verkrijger* woont in Duitsland (erflater/schenker niet):
verrekening met al het in het buitenland verschuldigde recht met uitzondering van hetgeen betrekking heeft op Duitse situsgoederen

Casusposities

- I. Gemengd huwelijk (NL-D) en echtscheiding
- II. Gemengd huwelijk en erven
- III. Duits echtpaar en erven
- IV. Kinderen (familie) woonachtig in Duitsland
- V. Casus fiscaal

I. Gemengd huwelijk (NL-D) en echtscheiding

Tom Jansen (NL) en Isabel Schneider (D) zijn gehuwd in Duitsland, hebben daar een paar jaar gewoond en wonen in 2015 in Vaals. Gezamenlijk hebben ze een huis in Vaals. Na 8 jaar Nederland gaan ze scheiden. Er is geen rechtskeuze gemaakt.

De Nederlandse rechter is bevoegd vanwege het feit dat het echtpaar in Nederland woont.

I. Gemengd huwelijk (NL-D) en echtscheiding - vervolg

Nederlands internationaal privaatrechtregels voor het huwelijksvermogensrecht : hoe lang woonden ze in Nederland?

Woonden ze daar nog geen 10 jaar, dan geldt het recht van de *eerste gewone verblijfplaats* na het huwelijk: Duitsland

Woonden ze wel minstens 10 jaar in Nederland, dan geldt het recht van de *gewone verblijfplaats* van de echtgenoten: Nederland

II. Gemengd huwelijk en erven

Anne Müller (D) is al 35 jaar gehuwd met Paul Bosman (NL) en woont samen met hem in Gulpen. Daar zijn ze ook gehuwd. Samen hebben ze een koophuis in Nederland en een banktegoed in Duitsland. Hun 32-jarige dochter Michelle, die voor de Duitse nationaliteit gekozen heeft, woont in Keulen. Anne komt in 2015 te overlijden.

Huwelijksvermogensrecht: Nederlands recht van toepassing; gemeenschap van goederen.

De helft van alle bezittingen vererft.

II. Gemengd huwelijk en erven - vervolg

Volgens Nederlands internationaal privaatrecht is het Nederlandse recht op Annes erfenis van toepassing wanneer ze minstens 5 jaar haar gewone verblijfplaats in Nederland gehad heeft.

Erfgenamen: echtgenoot en dochter voor gelijke delen. Echtgenoot krijgt op grond van het versterkerrecht alle bezittingen van Anne, en Michelle een vordering

Volgens Duits internationaal privaatrecht is het Duitse erfrecht van toepassing (Duitse nationaliteit): van belang voor het banktegoed; erfgenamen zijn echtgenoot en Michelle ieder voor de helft (ieder de helft van het banktegoed)

II. Gemengd huwelijk en erven - vervolg

Michelle is mede-erfgenaar en wordt in beginsel voor haar verkrijging in Duitsland belast.

Op grond van het woonplaatsbeginsel van erflater Anne wordt Michelle ook in Nederland belast.

Tegemoetkoming?

door Nederland: de in Duitsland eventueel verschuldigde belasting wordt van de waarde van de vordering afgetrokken

door Duitsland: verrekening van het in Nederland verschuldigde recht

II. Gemengd huwelijk en erven - vervolg

Duits recht staat een rechtskeuze in het testament **niet** toe, het Duitse erfrecht is altijd van toepassing op erfzaken van Duitsers binnen Duitsland.

Op Annes banktegoed dat zich in Duitsland bevindt geldt vooraleerst het Duitse erfrecht, ongeacht een rechtskeuze in een testament.

De nieuwe Erfrechtverordening laat zonder rechtskeuze de gewone verblijfplaats van toepassing zijn! Is werking van het algemene Duitse erfrecht de bedoeling, dan dient dat na inwerkingtreding van de Verordening vastgelegd te worden.

III. Duits echtpaar en erven

Paul en Jutta Engelke (D) zijn 15 jaar gehuwd en wonen in hun eigen huis in Sittard. Paul komt te overlijden. Hij had verder geen familie

Geen rechtskeuzen gemaakt:

overlijden na 5 jaar in Nederland te hebben gewoond;

Duits huwelijksvermogensrecht (Zugewinnngemeinschaft),
en

Nederlands erfrecht van toepassing;

Enig erfgenaam is Jutta

III. Duits echtpaar en erven - vervolg

Stel, overlijden binnen 5 jaar: Duits huwelijksvermogensrecht (Zugewinnngemeinschaft): van wie is het huis? en Duits erfrecht van toepassing

Ouders Paul leven nog:

- als het huis van Paul is: Jutta $\frac{3}{4}$ (Zugewinnausgleich)
ouders $\frac{1}{4}$

IV. Kinderen (familie) woonachtig in Duitsland

Horst Kaiser (D) woonde tot zijn overlijden 4 jaar in Heerlen. Aan zijn in Keulen wonende dochter, in Eschweiler wonende zoon en in Frankfurt wonende neefje laat hij resp. $\frac{3}{8}$, $\frac{3}{8}$ en $\frac{1}{4}$ van zijn vermogen na. Dat vermogen bestaat uit een huis in Heerlen en banktegoeden.

Op grond van het Nederlands internationaal privaatrecht is Duits erfrecht van toepassing.

Eerste groep erfgenamen: kinderen. Hebben recht op ieder de helft van de nalatenschap. Pflichtteil is de helft van het wettelijk erfdeel en wordt niet geschonden.

IV. Kinderen (familie) woonachtig in Duitsland - vervolg

Fiscale gevolgen:

- Nederlandse erf- en schenkbelasting op grond van woonplaatsbeginsel

kinderen: 10 – 20%

vrijstelling: € 20.047

neefje: 30 – 40%

vrijstelling: € 2.111

- Duitse successie- en schenkingsrecht is tevens van toepassing op grond van fictie

kinderen: 7 – 30%

vrijstelling: € 400.000

neefje: 30 – 50%

vrijstelling: € 20.000

V. Casus fiscaal

Maarten Kramer (NL) woonde tot aan zijn dood in Vaals. Naast zijn huis in Vaals bezat hij een tweede huis in Bad Neuenahr. Verder had hij enkele spaartegoeden in Nederland.

Zijn laatste woonplaats was Nederland maar ook Duitsland (fictief)

Eenzijdige regelingen Nederland en Duitsland!

Tegemoetkoming Nederland over huis Duitsland

- Geen vermindering huis Nederland.
- Wel aftrek mogelijk van Duitse belasting op waarde banktegoed

Tegemoetkoming Duitsland over huis Nederland

Vragen?

Bedankt voor uw aandacht

Vielen Dank für Ihre Aufmerksamkeit

mr. Kerstin van de Ven

*Maastricht University
Institute of Transnational and Euregional Crossborder
Cooperation and Migration (ITEM)*

*Athena Advies & Praktijk
+31 43 321 52 40
athena-adviesenpraktijk.nl*